

Metodický pokyn pro vedení Seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje

1. Obecný úvod

Metodický pokyn pro vedení Seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje (dále jen NKD) vychází z dokumentu UNESCO Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (dále jen Úmluva), jíž je Česká republika signatářem. Respektuje aktuálně platné právní předpisy a další dokumenty České republiky, které naplňování Úmluvy uvádějí do praxe. Zásadními dokumenty pro koncepci Seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje je Plán péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na léta 2023–2030 Ministerstva kultury ČR a o Metodický pokyn Ministerstva kultury pro vedení soupisu nemateriálního kulturního dědictví České republiky ze dne 14. října 2025. Seznam nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje (dále jen Seznam) navazuje na Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury Libereckého kraje, který byl veden v letech 2011–2025, a nahrazuje jej. Zápisy nemateriálních statků provedené do roku 2025 zůstávají nadále platné a bude se s nimi nakládat v souladu s tímto Metodickým pokynem pro vedení seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje

Seznam je součástí širšího systému dokumentace a péče o tradiční živé projevy nemateriálního kulturního dědictví, které jsou sdíleny komunitami, skupinami nebo jednotlivci a předávány z generace na generaci. Hlavním účelem zřízení Seznamu je ochrana, zachování, identifikace, rozvoj a podpora nemateriálního kulturního dědictví na území Libereckého kraje. Jeho vedení zajišťuje Regionální pracoviště pověřené péčí o nemateriální kulturní dědictví Libereckého kraje ve spolupráci s dalšími aktéry.

Cílem tohoto Metodického pokynu je upravit procesy při navrhování a zapisování statků NKD do Seznamu, stanovit úlohu Libereckého kraje v procesu vedení a zápisu do Seznamu, úlohu Regionálního pracoviště pověřené péčí o nemateriální kulturní dědictví Libereckého kraje a dalších subjektů, kteří se podílí na posouzení návrhů na zápis do Seznamu NKD. Tímto Metodickým pokynem se dále vymezují použité pojmy, úloha posuzovatelů návrhů na zápis, náležitosti předkládaných návrhů, závazné termíny pro předkládání a postup projednávání návrhů, schválení doporučení odborné komise Radou Libereckého kraje, oznámení výsledků předkladateli a nositeli nemateriálního statku NKD navrženého k zápisu, zápis do Seznamu, práva a povinnosti nositelů, způsob vedení Seznamu. Metodický pokyn dále upravuje provádění periodické re dokumentace a případné návrhy úpravy Seznamu na základě zjištěných skutečností.

2. Vymezení pojmů

Nositelem statku se rozumí společenství (komunity), skupiny a v některých případech i jednotlivci, kteří daný nemateriální statek zachovávají, přetvářejí a předávají dalším generacím.

Statkem (nemateriálním kulturním statkem či souborem nemateriálních kulturních statků) se rozumí zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, jakož i nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společenství, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého nemateriálního hmotného kulturního dědictví. Toto nemateriální kulturní dědictví, předávané z generace na generaci, je společenstvími a skupinami lidí neustále přetvářeno v závislosti na jejich prostředí, na jejich interakci s přírodou a na jejich historii, dává jim pocit identity a kontinuity, podporuje takto úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti. Za takto vymezené nemateriální kulturní dědictví se mezi jiným považují projevy, které náležejí do těchto oblastí:

- **ústní tradice a vyjádření, včetně jazyka jakožto prostředku nemateriálního kulturního dědictví**
- **interpretační umění**
- **tradiční společenské zvyklosti, obřady a slavnostní události**
- **vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru**
- **dovednosti spojené s tradičními řemesly**

Pro účely Metodického pokynu se bere v úvahu pouze nemateriální kulturní dědictví slučitelné s právními normami týkajícími se lidských práv, vzájemné úcty mezi společenstvími, skupinami i jednotlivci a trvale udržitelného rozvoje.

3. Úloha Libereckého kraje

Rada Libereckého kraje zřizuje Seznam nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje, schvaluje Metodický pokyn pro vedení seznamu, pověřuje Muzeum Českého ráje v Turnově, potažmo jeho Regionální pracoviště pověřené péčí o nemateriální kulturní dědictví Libereckého kraje vedením Seznamu a schvaluje návrhy na zápis nemateriálního statku do Seznamu.

4. Úloha Regionálního pracoviště pověřeného péčí o nemateriální kulturní dědictví Libereckého kraje

Usnesením Rady Libereckého kraje č. 834/04/RK ze dne 13. 7. 2004 bylo funkcí Regionálního pracoviště pro péči o tradiční lidovou kulturu (dnes pro péči o nemateriální kulturní dědictví a odborného garanta péče o NKD na území Libereckého kraje pověřeno Muzeum Českého ráje v Turnově, příspěvková organizace Libereckého kraje (dále jen Regionální pracoviště). Regionální pracoviště vede Seznam statků nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje. Vyřizuje agendu spojenou se zápisy statků do Seznamu, případně s označením statků za ohrožené či zaniklé (vykonává zejména činnosti správce dat Seznamu, a to jak v listinné, tak i elektronické podobě). Posuzuje předložené návrhy z hlediska jejich věcné a formální správnosti, připravuje návrhy pro projednání odborné komise, předkládá návrhy v listinné i elektronické podobě k rozhodnutí Radě Libereckého kraje. Při předkládání návrhů a dalších podkladů Radě Libereckého kraje úzce spolupracuje s Odborem kultury, památkové péče a cestovního ruchu Krajského úřadu Libereckého kraje.

5. Úloha odborné komise pro zápis nemateriálních statků do seznamu

Odborná komise složená z nezávislých expertů posuzuje návrhy na zápis do krajského Seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje. Vyjadřuje se k navrženým opatřením, případně dává doporučení k označení statku za ohrožený nebo za zaniklý a dává doporučení Radě Libereckého kraje k udělení souhlasu se zápisem statku do Seznamu. Členy komise jmenuje ředitel MČR Turnov ze zástupců paměťových institucí, které se zabývají dokumentací a výzkumem tradiční lidové kultury a nemateriálního kulturního dědictví.

6. Náležitosti návrhu statku do Seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje

Odborná komise posuzuje, zda nominovaný statek:

- naplňuje definici statku nemateriálního kulturního dědictví podle bodu 2 Metodického pokynu
- je tradiční, dosud živý a má i v současnosti svou sociální a kulturní funkci
- je autentický
- je unikátní z hlediska ojedinělosti svědectví, které nese, zejména z pohledu historie, etnologie, kulturní antropologie a jiných příbuzných věd
- je reprezentativní vzhledem k podobným statkům v kraji, případně v České republice, pokud jsou podobné statky rozšířeny po celém jejím území
- je z hlediska historické, kulturní a sociální identity reprezentativní ve vztahu ke společenstvím nebo jiným nositelům statku
- zda je Návrh na zápis statku do Seznamu vyhotoven dle vzoru návrhového a evidenčního listu uvedeného v příloze 1 tohoto Metodického pokynu

7. Postup projednávání návrhů na zápis

Návrhy na zápis statku do Seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje přijímá Regionální pracoviště do 30. 11. kalendářního roku. Toto pracoviště posoudí došlé návrhy z hlediska formální a věcné správnosti, v případě nedostatků vyzve navrhovatele k doplnění návrhu. Regionální pracoviště do 15.1. následující roku svolá zasedání odborné komise, která se seznámí s návrhy a posoudí jejich náležitosti a oprávněnost zápisu. Hodnocení v písemné podobě předá Regionálnímu pracovišti, které je následně předloží prostřednictvím Odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu Radě Libereckého kraje k rozhodnutí. Na základě Usnesení Rady Libereckého kraje provede Regionální pracoviště zápis do Seznamu, dále tuto skutečnost oznámí nositeli statku, navrhovateli a NÚLK ve Strážnici.

8. Náležitosti zápisu do Seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje

Rada Libereckého kraje uděluje nositelům statku osvědčení na dobu neurčitou, a to nejvýše 2 statků v průběhu jednoho roku. Rada Libereckého kraje může toto osvědčení nositeli

(nositelům) či nositelům odejmout na základě doporučení Regionálního pracoviště, dojde-li ke skutečným, které jsou v rozporu s článkem 11. tohoto Metodického pokynu. Nositeli (nositelům) statku se zápis do Seznamu potvrzuje osvědčením a podpisem hejtmána. Vzor osvědčení je uveden v příloze č. 1 tohoto Metodického pokynu. Rada Libereckého kraje může rozhodnout o spojení zápisu statku do Seznamu s finančním darem. Zápis do Seznamu je udělován zpravidla jednou ročně u příležitosti významných dnů nebo akcí v Libereckém kraji.

9. Periodická kontrola dokumentace

Regionální pracoviště provede jednou za sedm let u každého nemateriálního statku zapsaného do Seznamu periodickou kontrolu s cílem zjistit jeho aktuální stav. O zjištěných skutečnostech při redokumentaci pořídí zápis, který je součástí dokumentace daného statku. O zjištěných nových skutečnostech informuje odbornou komisi.

10. Označení nemateriálního statku zapsaného do Seznamu za ohrožený

Zjistí-li odborná komise, že je statek NKD zapsaný do seznamu v ohrožení, doporučí opatření k nápravě zjištěného stavu, případně navrhne označit stav za ohrožený. Tuto skutečnost zanesou regionální pracoviště do Seznamu. Za ohrožený se považuje nemateriální statek:

- jehož nositel nemá žádné pokračovatele
- který se využívá pouze pro komerční účely, čímž ztrácí svoji původní funkci, formu i obsah
- jehož autenticita je ohrožena množstvím cizorodých prvků
- který přestal být reprezentativní vzhledem k podobnosti statků, jiným nositelům nebo ve vztahu ke společenstvím

U statku označeného a evidovaného za ohrožený se provádí periodická kontrola dokumentace jednou za tři roky.

11. Označení nemateriálního statku zapsaného do Seznamu za zaniklý

V případě, že nemateriální statek zapsaný do seznamu je označen za ohrožený a nápravná opatření se ukážou jako neúčinná, a zapsaný statek přestane prakticky existovat, doporučí odborná komise Radě Libereckého kraje označit statek za zaniklý. Po schválení Radou Libereckého kraje se tato skutečnost zanesou do Seznamu; statek se ze Seznamu nevyřazuje, pouze se označí za „zaniklý“.

12. Závěrečné ustanovení

Náklady spojené s vedením a administrací Seznamu včetně nákladů na činnost posuzovatelů jsou hrazeny z prostředků Muzea Českého ráje v Turnově, přičemž tuto skutečnost Liberecký kraj zohlední při stanovení jeho příspěvku na provoz muzea.

Tento Metodický pokyn nabývá účinnosti dnem podpisu.

Přílohy:

1. Osvědčení o zapsání statku do Seznamu nemateriálního kulturního dědictví Libereckého kraje.
2. Návrhový a evidenční list

V Liberci dne

Martin Půta, hejtman Libereckého kraje